

hanyítás, világosság, nedvesség jobban hozzájuk fért, ép és normális növényekké fejlődnek, ámbár általában a fejlődés ily pihenő magból kelt növényeknél valamivel lassúbb, mint a friss magból kelteké.

2. Minél mélyebb a talajréteg, annál kevesebb benne a pihenő mag.

3. Volt erdőtalajon az erdei gyomok, beerdősített szántón és legelőn pedig az ezeken honos dudvák ütik fel újból magukat.

Érdekes volna további kísérletek útján megtudni, hogy vajjon mely kedvező körülmények idézik elő a magvaknak ily hosszú ideig tartó épségben maradását; vajjon minden mag képes-e huzamosabb időn át „pihenő“ állapotban vesztegelni és hogy magvakon kívül gyöktörzsek, gumók stb. hasonlóan megőrzik-e életképességüket?

Az első kérdés megoldásától valószínűleg gyakorlati értékű utmutatásokat is lehetne remélni. (Közli: *Bund K.*)

Vadászati tárcza.

I.

Második József császár vadászati rendszabálya.

Közli: Földes János m. kir. főerdész.

A magyar erdészetnek s vadászatnak a millenniumra készülő történetéhez, ugy szintén a vadászati törvény revíziójához becses adalékul szolgálhat ez az érdekes rendszabály, melyet az alábbiakban kívánok megismertetni.

Ezen okmány Bácsvármegye Bukin községének levéltárából került kezeim közé s borítékára régi homályos irással ez van feljegyezve: „Dem Bukiner Richter den 21-ten 9-ber 786 überschüct damit selbes der Richter seiner Gemeinde Vortrage und erkläre ist anbefohlen worden von dem H. Ober-Stuhl Richter.“

A vadászati szabályrendeletet, mely németül s latinul

van nyomtatva, egész terjedelmében magyar nyelvre átültetve, a következőleg hangzik:

„Mi II. József, Isten kegyelméből római császár, mindenkor az ország gyarapítója, Germania, Magyarország és Csehország, Dalmácia, Kroácia és Szlavonia etc. apostoli királya, Ausztria főhercege, Burgundia s Lotharingia hercege, Toskana nagyhercege, Erdély nagyfejedelme, Milanó, Mantua és Parma hercege, Habsburg, Flandria, Tirol, etc. etc. grófja.

Ezennel közhirré tesszük mindazoknak, kiket illet, miszerint mi, hogy Magyarországon és a hozzátartozó tartományokban a vadászatra nézve határozott rendet állapítsunk meg és hogy az időről-időre beszivárgott visszaéléseknek útját szegjük, — jónak láttunk egy formális vadászati rendszabály megállapítását és közzétételét, mely egyrészt a földesurak jogait érintetlen hagyja, másrészt pedig a földmivelést gátló minden hátránynak elejét veszi.

1. §. A vadászterületek (Wildbann) tulajdonosai jogosítva vannak, hogy kerületeikben minden fajú vadat nyulatók és szénának való színek felhasználásával tenyészsenek vagy akármely más módon etessenek. Az is teljesen szabadságukban áll, hogy a vadat saját tulajdonuként, csak úgy, mint akármely más majorokban tenyésztett szelid jószágot, bármily koru, nagyságu és súlyu legyen is, minden évszakban, a hogy neki tetszik, elfoghassák vagy lelőhessék és saját élvezetükre felhasználják vagy eladják.

2. §. Minden nagy vagy kis vadászat birtokosának meg van továbbá saját területén engedve, hogy erdőkben, ligetekben, vagy cziheresekben fáczánokat helyezzen el, nyulakra és más vadra kopózzék, vagy üzőhajszát tartson rájuk (hetzen), a mennyiben ez bármiféle földbir-

tokos megkárosítása nélkül történhetik, mert ezeknek a vadászat tulajdonosa teljes kártérítéssel tartozik.

3. §. Sörtevadat, (vaddisznókat) csak körülzárt és minden kitörés ellen jól biztosított vadaskertben szabad tartani.

Ha a sörtevad vadaskerten kívül találtatik, mindenki jogosítva van azokat, bármely évszakban, ép úgy, mint a farkasokat, rókát, vagy más ártalmas ragadozót lelőni, vagy bármely más módon elejteni.

Ha a vadászat tulajdonosa, vagy vadásza ellenszegülne, 25 arany büntetést fizetni és a kitört vad által okozott minden kárt megtéríteni tartozik.

4. §. Minden vadászat tulajdonosa saját területében az átvonuló vadra is gyakorolhatja vadászati jogát és a vadat, mely területére lép, minden lehetséges és neki tetsző módon elfoghatja, lelőheti vagy másként elejtheti.

5. §. E szerint a saját tilalmasában megsebzett és megsérülten más vadasba átmenekült vadat nem szabad üzöbe venni, hanem azon tulajdonos, kihez átszökött, vele, mint saját tulajdonával, szabadon rendelkezhetik.

6. §. Fogóvasak, hurkok és farkasvermek fellállítása s ásatása a vadászat tulajdonosának saját területén meg van ugyan engedve, de minden kár és szerencsétlenség elkerülése végett oly jelek tűzendők melléje, miket bárki könnyen észrevehet és felismerhet.

7. §. Ha az erdőben a nemes vadra s kisebb vadakra való vadászás joga külön-külön más-más félnek tulajdonát képezi, mindig előnyös lesz, ha békés egységre lépnek és a kis vadászatot a nagy vadászat bérlője, vagy egészen megváltja, vagy bérbe veszi.

Ha azonban a kis vadászat tulajdonosa maga akarja

azt használni, mindenkor köteles leendő a nagy vadászat bérlőjével, vagy ennek vadászaival egyetértésre jutni, hogy vadászati jogát esetről-esetre vele közösen gyakorolja és a nagy vadban okozható károsításnak ily módon elejét vegye.

8. §. A nagy és kis vadászat tetszés szerint elárusítható vagy bérbe adható. A polgári és parasztrend azonban, mivel ez által gazdasága vagy mestersége elhanyagolására kínálkoznék csak alkalom, vadászat vételétől vagy bérletétől eltiltatik.

Ennélfogva azon vadászatok is, melyeket a városok és mezővárosok szabadalmi joggal birtokolnak, a legtöbbet ígérőknek eladandók, vagy időről-időre bérbe adandók mely árveréseknél elsőbbségi jognak azokkal szemben, kik legtöbbet ígérők voltak, helye nincsen.

9. §. Mindenki jogosítva van erdejét és rétjeit a fennálló erdészeti szabályrendelet szerint kihasználni és semmiféle vadásznak meg nem engedhető az idegen pagonyokban a fűhasználat, legeltetés vagy az ugynevezett szedelékfa eltulajdonítása.

10. §. Az erdei és ligeti marhahajtó utakra nézve is ugyanaz marad érvényben, mit az erdei rendszabály már is megszabott. Kötelesek azonban az uradalmi erdészek szedelékfa hordásra a szegény alattvalóknak erdőrészeket kijelölni és a hordásra bizonyos napokat megállapítani, melyeken kívül nemcsak a hulladékfa szedést, de egyáltalában senkinek ily ürügy alatt az erdőben való tartózkodását tűrni nem szabad.

11. §. A megyék kötelesek arra ügyelni, hogy a vadbirtokosok a vadat az általános kultúra hátrányára túlságosan el ne szaporítsák; és mindazokat, kiknek vadállománya fölötté meggyarapodott, a már fenn-

álló szabályok értelmében kimélet nélkül rászoritani tartoznak, hogy a vadállományt megfelelő számra leszállítsák.

12. §. Minden földbirtokosnak joga van földbirtokait — akár az erdőben és ligetekben, akár azokon kívül terjednek el — ép ugy erdeit s ligeteit a betolakodó vad ellen bármilyen magas palánkkal vagy kerítéssel, vagy felhányt árkolásokkal megvédeni és az attól származókárosítástól megóvni. Csakhogy e palánkoknak, kerítéseknek és árkoknak nem szabad a vadak elfogására berendezve lenniök. Ugy szintén a vizek környékén levő vidékeken minden 500 lépésnyire a palánkokon s kerítéseken kapuk hagyandók, hogy nagy vizáradásokkor a vad azokon át menekülhessen.

13. §. Mindenkinek szabad földjeiről, rétjeiről s szőlőiről a vadat bármiféle módon elriasztani. Ha ilyen alkalommal valamelyik vad a megugrasztás folytán megsérülne vagy tönkremenne, a vadászattulajdonosnak nincs joga ezért kárpótlást követelni.

14. §. Sem a vadászat tulajdonosának, sem a vadászoknak nincs megengedve vetéseken, bárminemű bevetett földeken és szüret előtt a szőlőkben bármi ürügy alatt kopóval vadászni, vagy hajtást rendezni, vagy csak vizslával is cserkészni, még oly szándékkal sem, hogy a fáczánok és foglyok tojásait s fészkeiket megvizsgálja.

Ha a vadászat tulajdonosa maga vét e tilalom ellen: 25 arannyal büntetendő, melyet a megyének kell behajtani s annak kézbesíteni, kinek földjén a kihágás történt; a közönséges vadászok azonban az uradalmi börtönben kitöltendő 3 napi fogsággal büntetendők és a büntetés kiállásáért a felettes birtokosok szavatolnak.

15. §. A mezei terményekben, szőlőkben, vagy gyümölcsösökben okozott vadkárok a szenvedett károsítás

mértékéhez képest az alattvalóknak azonnal vagy természetben, vagy pénzben megtérítendő.

Azért a károsítást még addig kell a hatóságnak feljelenteni, a míg látható és megítélhető.

A hatóságnak azonnal ugyanazon falubeli vagy szomszéd községbeli részrehajlatlan férfiakkal meg kell a kárt becsültetni és a helyszini szemlét a megyénél kérelmezni kell.

Ezen szemléhez a megyének azon kerület uradalmának vadászát kell megidéznie, a kárösszeget megállapítania és a kártérítésre kötelezetteket a fizetésre szorítani.

16. §. Egyáltalában nincs megengedve, hogy a vadászati jogosultság a gazdaszat üzését megakadályozza ott, hol a földek országfejedelmi vagy magán vadászterületek közé ékelődnek, hanem megengedendő, hogy azokat a birtokos, bárki legyen is az, korlátlanul élvezhesse, azokon lakásokat, gazdasági épületeket építhessen, a réteket gáztól és tüskéktől megtisztíthassa, minden akadály nélkül lekaszálhassa és rajta marháját meghatározott időben legeltethesse.

Csak hogy az ilyen telkek használatában sem az erdei szabályrendeleten, sem a rendőri s közbiztonsági törvényeken tulterjeszkedni nem szabad.

Ennélfogva mindazon esetekben, midőn egyes kunyhók, házak vagy más ily épületekről van szó, melyek ligetekben, erdőkben vagy egyéb a falvaktól távol eső helyeken állítandók fel, — az engedély, a már ugy is érvényben levő renDELETEH képest a megyétől szerzendő meg.

17. §. Ellenben a vadászatok tulajdonosai is jogaik minden csorbitása ellen megvédendők és az orvvadászatnak, mivel az sok tekintetben a közbiztonságot is veszélyeztetni minden módon elejét kell venni.

Ennélfogva a kutyákat, melyek az erdőben, vagy a mezőn hajtanak, a vadászbirtokosa, vagy annak vadásza, lelőhetik; kivételt képeznek azok a kutyák, miket az örök vad elriasztására tartani jogositva vannak.

18. §. Senkinek sem szabad az országuton vagy gyalogösvényen kívül fegyverrel, vagy elfogó- és hajtókutyával (Fang- und Hetzhunde) idegen vadászterületre lépni.

Ezen tilalom áthágói beidézendők és megbüntetendők.

19. §. A ki saját magától felnyársalt vagy másként megsérült és tönkrement vadat talál, az azt korántsem tulajdoníthatja el, hanem tartozik erről a vadászat tulajdonosának jelentést tenni.

20. §. Egyáltalában mindennemű idegen vadnak fogása vagy lövése csak úgy lopást képez, mint minden más birtoktárgynak elidegenítése.

Az orrvadászok tehát, kik üzletszerűleg foglalkoznak evvel, úgy tekintendők, mint más tolvajok, s az illetékes bíróságok részéről a büntető törvények szerint ugyanoly elbánásban részesítendők, és fenytendők meg, annak megfelelően, hogy mily értéket képvisel a vad, s hogy a vétséget ismételve követték-e el, vagy a mellett még erőszakosságra s károsításra is vetemedtek.

Az olyan vadászokra azonban, kik ebből nem üznek mesterséget, hanem csak hébe-korban éretnek rajta és csak csekélyebb vadat lönek, a községi előljáróság testi büntetést szabjon ki.

21. §. A kire rábizonyul, hogy egy általa ismert orrvadászt vagy vadorzót eltitkolt vagy azt elrejtette, az csak úgy, mintha maga is vadorzó lenne, előállítandó s a bíróságnak átadandó.

22. §. Hasonló büntetésben részesítendő az is, kire rábizonyul, hogy a vadorzótól tudva, hogy ez vadorzással foglalkozik, vadat vett.

23. §. A ki ellenben az orrvadászt felfedezi, a vadászat tulajdonosától fizetendő 12 frt jutalmat kap.

24. §. A ki vadorzót bekisér, 25 frt jutalmat kap, mely tagliát szintén a vadászat tulajdonosa tartozik fizetni, a kinek viszont odaitélik azon pénzbüntetést, melyben a területén talált vadászati áthágók elmarasztaltatnak.

A parasztság azonban nem pénzbeli, hanem testi büntetésben részesül.

25. §. Ha a tilalmasban talált fegyveres orrvadász a vadászok felhívására nem adja meg magát, hanem fegyvert szegez, önvédelemből meg van nekik engedve, hogy reá löjjenek.

26. §. Általában minden hatóságnak különös kötelességévé tétetik mindazokat kikutatni s bíróság elé állítani, kik jogosulatlanul vad után leselkednek, vadat elfognak vagy meglőnek.

27. §. Ha alapos gyanu forog fenn, hogy meg nem engedett módon vadat ejtettek el, a vadászat tulajdonosai utasíttatnak, hogy a községi előljárókhöz, vagy birákhoz forduljanak, kik a „corpus delicti“ megtalálása végett a netán szükséges házkutatást foganatosítják; de a vadászat tulajdonosának magának egyáltalában meg van tiltva, hogy akár maga, akár vadász-személyzete kutatást tartson.

28. §. A vadászat tulajdonosai, mint ilyenek, minden a jelen vadászati törvénybe ütköző esetben a megyéknek, bűnügyi (Justitz) esetekben azonban rendes birói hatóságaiknak hatásköre alá tartoznak.

29. §. Általában pedig az ezen törvényre való felügyelet a helytartóság (Landesstelle), megyék, városi hatóságok (Obrigkeiten-Locales Magistratus) és községi bírák éberségére bízatik, kik az áthágókat a körülményekhez képest megbüntetik.

Kelt a mi fő- és székvárosunkban Bécsben, Augusztus hava 21-ik napján egyezerhét száznyolczvanhatban (1786) római uralkodásunk huszonkettedik és az örökös tartományokénak hatodik évében.

Jozefus m. p. L. S.

Comes Carolus Pálffy m. p.

Joannes Neuhold m. p.

*

Ha a fent közlött utasítást figyelemmel végig lapozzuk, nemcsak arról győződünk meg, hogy elvei — a testi büntetés hiján, mely nálunk is csak a hatvanas években szűnt meg — mindenben megegyeznek a mi vadászati törvényünkkel (1883. évi XX. t.-cz.), de sőt a 20., 21., 22. és 23., valamint a 26. pontoknak az átvizsgálás alá vett törvénybe való felvétele nálunk még mai nap sem volna időszerűtlen.

E pontok ugyanis azt foglalják magukban, hogy a vadorzás szintén közönséges lopásnak minősítessék s mint bűnpártolók s orgazdák azok is, kik az orvvadászt elrejtik s tőle tudva lopott vadat vásárolnak, az orvadással egyenlő mértékben büntetessenek.

Azt hiszem, számtalan példát lehetne erre nézve ország-szerte összehordani, mi mind a mellett bizonyít, hogy mennyire üdvösek volnának II. József e rendelkezései mostan is; szinte kár volt azokat törvényünkbe fel nem venni s kár volna azokat annak revíziója alkalmával figyelmen kívül hagyni.

Vajjon mennyivel különb tulajdona a birka a gazdájának, mint a vadászat tulajdonosának saját vadja? Nem fizet-e ez a területért haszonbért, mint amaz legelőbért? Vagy egyre megy, ha a birtokos saját vadjai miatt nem adja bérbé a legelőt. Nem áldoz-e pénzt és időt, hogy a vadat gondozza, nevelje s a pusztulástól megóvja, csak úgy, mint a birkás gazda? Mégis mily nagy a megkülönböztetés a tolvaj megbüntetésében. A birka-lopás vétséget képez, a vadorzás egyszerű kihágás, sőt arról egyáltalán nem is intézkedik törvényünk, hogy az orgazda, az orvvadász-pártoló ki minden aggály nélkül veszi a lopott vadat, szintén megfelelő büntetésben részesülne. Mert ha nincs orgazda, nincs orvvadász sem.)*

De nemcsak az egyesre, hanem az egész országra haszonnal járna, ha ezen intézkedések törvényerővel bírnának, mivel a vadászatbérletek nagyobb értékesítését csak így lehetne megvalósítani. Mert ki fog nagyobb pénzt ölni a vadászatba, ha a vadat még a törvény is — mintegy közönségünk gyöngéihez alkalmazkodva — félig-meddig bitang jószágának ismerné el.

Vegyük sorra az egyes pontokat.

Az első pont megfelel vadászati törvényünk 2. §-ának, mely szerint „saját földbirtokán a tulajdonos . . . a vadászatot szabadon gyakorolhatja“ azon különbséggel, hogy ma a vadászat csak „a törvényben meghatározott korlátok között“ gyakorolható, míg a régi jó időben, mikor a vad oly bőviben volt, hogy a 11. pont értelmében a vad „tulságos elszaporodásának“ kiméletlen megakadályozására

---

*) Ezt nem lehet ilyen kereken kimondani, ámbár mindenesetre igen nagy része az orvvadászoknak pénzkeresés kedvéért üzi a vadorzást. Mert még a paraszt orvvadászok közül is igen sokat pusztán szenvedélye visz a tilosba.

volt szükség s kereskedés tárgyát sem igen képezte, tilalmi időről gondoskodni nem kellett, sőt a vadállományt a törökkel való fogás sem igen apaszthatta; jóllehet az orrvadászat már akkor is nagyon virágzott, a mint a rájuk szabott s az előbbi pontban tárgyalt szigorú büntetések bizonyítják. Ma, midőn már nem a vad tulságos elszaporodásától, hanem az ellenkezőtől kell félnünk, a 18. §. szerint csak „keritással kellőleg elzárt oly helyeken, melyeken a vad ki nem válthat“ gyakorolhatjuk minden időben a vadászatot.

Abban is eltér vadászati törvényünk e ponttól, hogy a 15. § csak a löfegyverrel való vadászatot engedi meg, sőt még „szabad időben is tiltja“ a hálókka, hurkokkal s törökkel való fogást. Az első pontban megengedett korlátlan szabadságot nagyon ellensúlyozza a 14. pont, mely szerint sem vetésre, sem semmiféle veteményezett talajra lépni nem szabad, sem kopóval, sem vizslával, még a fáczántojások felkeresése végett sem.

Ámbár ez a rendelkezés a nyulaknak s más egyéb vadnak szaporodását nagyon elősegítette, de másrészt viszont a rókák pusztítását, melyek épen a vetésekben fiadzanak előszeretettel, nagyon megszorítja: ugyszintén korlátozza a fáczán nevelését is, mely tojásait szintén ily területekre, pl. lóherésbe szereti rakni, honnan otthon való kiköltésük végett el kellene hozni; pedig e fészkeket csak vizslával lehet megkeresni. Továbbá őszszel a kukoriczákban való kopózás élvezetétől ilyen formán szintén elesünk, sőt oly községi területek bérbeadása, hol erdő nincs, kivihetlenné válik. Feltehető azonban, hogy abban az időben minden ily módon értékesíthető vadászterületen, erdő is volt elegendő.

Hogy azonban e megszorítás abban a korban mennyire

áldásos volt, a mi körülményeinktől eltekintve, azt csak akkor foghatjuk fel teljes valójában, ha az akkori viszonyokat magunk elé képzeljük.

Ugy a 14-ik, mint a 11., 13., 15. és 16-ik pontban élesen előtérbe lép azon irányzat, hogy az alattvalókat, úgy a vadászur, mint a vadászszemélyzet kiméretlensége és kapzsisága ellen megóvja.

Nagy szó ez abban a korszakban, midőn egyrészt a vagyon birtokosai valódi „kis királyok,“ voltak az országban, kik előtt, feltétlen meghódoláshoz lévén szokva, a parasztjog teljesen ismeretlen fogalom volt, s a parasztnak panaszkodnia sem volt szabad; másrészt a vadászatok rendezése akkoriban nagy segédlettel járt, egész sereg vadászt, peczért és ebet mozgósítottak, úgy, hogy nyomában csak pusztulás maradt, mintha sáskajárás vagy ellenség pusztított volna a vetésekben; valódi Isten csapása voltak azon községekre nézve, melyek határában megfordultak. De nemcsak a földek termése ívált semmivé, hanem a vadászszemélyzet s az ebek pákosztos hada a falvak lakosait is valódi ellenségként sarczolta meg.

Könnyen érthető tehát, hogy a vadászat minden neme kitiltatott a veteményes földekről s a vadászur minden kár megtérítésére szigoruan szorittatott. A második pont tökéletesen vadászati törvényünk 6. §-a s a 10. §. 2-ik pontja értelmének felel meg; itt a vadászati jog s az okozott kár megtérítése van körülírva, gondja lévén egyszersmind e pontnak a fáczántenyésztésre is, a mi mutatja, hogy már abban a korban mily előszeretettel ápták e szárnyas vadat. A 3-ik pont a ragadozókra vonatkozólag vadászati törvényünk 13. §-ával egyértelmű, kivéve azon megszorítást, hogy sörtevadat csak kerített

helyen szabad tartani. Az 5. pont ismét majdnem szóról-szóra egyenlő a vadászati törv. 17. §-ával: („a sebzett vadat idegen területen üzni nem szabad“) ugyanez az intézkedés van alkalmazva a 4. pontban az átvonuló egészséges vadra is, melyről a mi törvényünkben nincs külön említés téve. A 6. pont az elsőnek csak bővebb magyarázata. A 7-ik pont az egy birtokon két fél által gyakorolható vadászatot békés egységre utasítja, holott a vadászati törv. 4. §-a maga határozza meg, kit, milyen vadászati jog illet, mint „a közlegelőkön, erdőkben, nádasokban, curialis, censuális, és egyéb urbéri ingatlanokon.“ Itt a vadászati jog a „törvényhozás további intézkedése a jelenlegi birtokosokat illet.“ A 8-ik pontban már 1786-ban elrendelte II. József császár a vadászati törvény 3. §-ában körülírt községi vadászterületnek bérbeadását, mi csak egy századdal később lépett életbe azzal a különbséggel, hogy a mig II. József a parasztot úgy a saját maga, mint a vadászat érdekében kizárja a vadászból, addig most a paraszt puskások, kikenél ugyan vadápolásról nem igen lehet szó, mint vadászbérlők, szintén szerepelhetnek. A 9. és 10. pont meg az erdőtörvény (1879. XXXI. t.cz.) célzatának, különösen a 114. §-nak felel meg, mely az erdőben az „engedély nélkül való járás-kelest“ eltiltja. A 11. pontra, mely a vadak tulszaporodását korlátolja, nincs is nálunk törvényszakasz, mert ilyentől csak a legritkább esetben van mit tartani s akkor is megtéríti a vadászat ura a kárt. A 12. pont szintén nincs meg vadászati törvényünkben. Célzata különben az, hogy az ártérről menekülő vadnak utat engedtesen. Nagyon helyes s bizonyosan az akkori viszonyokban leli magyarázatát. A vadnak saját földjeinkről való elriasztására vonatkozó 13-ik pont felvételének meg volt az oka abban az időben, midőn a parasztot az ő

hibája miatt megsérült vadért képesek voltak halálra is itélni; de ilyen rendelkezésnek a mai humánus felfogás mellett helye már nem lehet. A 15. pont a vadkárok megállapítását s megtérítését szintén a mi korunkhoz illő szellemben egészen a vadászati törvény 7. §-a értelmében tárgyalja. A 16. pont a vadászati törvény 3. §-ának 4. pontjában tárgyalt és idegen területek közé ékelt telkeket óvja meg a főurak vadászatai által okozható kiméletlen rongálásoktól. A 17. és 18-ik pont a vadászati törv. 14. §-a s 16. §-ának 3-ik pontja szellemében védi meg a vadászat tulajdonosának jogait s az ebekre vonatkozólag is olynemű megszorításokat tartalmaz. A 23. és 24. pont csak annyiban különbözik a vadászati törvénytől, hogy a feljelentőnek a vadászat tulajdonosa tartozik a tagliát kifizetni, de ki viszont a megítélt egész pénzbüntetést kapja, holott a vadászati törv. a megítélt pénzbüntetés fele részéből díjazza a feljelentőt. A 25. pont nyíltan kimondja, hogy a vadász a fegyverrel ellenszegülő vadorzót lelőheti, a mi a mi törvényünkben ovatosságból kihagyatott s ez okozza, hogy sok vadászunk még akkor is, ha önvédelemből lötte agyon vagy csak sebesítette meg az orvvadászt, a bíróságok előtt hosszadalmasan meghurczoltatik s a végén is ritkán kerüli el a börtönbüntetést. Igen helyes és követésre méltó a 26. pont azon szigoru meghagyása, mely a hatóságoknak is kötelességévé teszi, hogy a vadak ellenségeit kipuhatolják és bíróság elé állítsák. A 27. pontban a házkutatásra kiadott utasítás egészen megfelel a mi törvényes gyakorlatunknak. A 28. és 29. pont illetékes hatóságokul, csak úgy, mint a vadászati törvény, a községi előljáróságot, illetve vármegyét jelöli meg.

Mindezekből azon tanuságot vonhatjuk le, hogy a fent

közölt rendeletnek nemcsak történeti becse van; hanem hogy sok olyan gondolat, olyan rendelkezés van benne, mely most, egy évszázad után is, még mindig okulására szolgálhat a vadászati ismeretekben azóta nagyon meggazdagodott késő utódoknak is.

II.

Megjegyzések az új vadászati törvényjavaslathoz.*)

(I.) Kétségtelen dolog, hogy az új javaslat több rendbeli olyan módosítást foglal magában, melyek a törvény czélzatának megfelelőnek; jelen soraimban mégis néhány hiányra óhajtok utalni, melyek már a jelenleg érvényben levő törvényben megvannak, de melyek az új javaslatban kipótolva nem lettek.

A 4. §. szerint a vadászati jogot az egy községbeli földbirtokosok a község tulajdonát képező területtel egyetemben adják bérbe.

A birtokviszonyok változása folytán az az eset is előfordulhat, hogy a bérlet ideje alatt valamely 200 kat. holdas vadászati terület a javaslat 2. §-a értelmében kiválik; nagyon természetes dolog, hogy ezen kiválás folytán a bér tárgyának értéke csökkenni fog, viszont pedig a bérlő a maga kárpótlására tulzott követelésekkel léphetne fel. Azért talán szükséges lenne, ha a törvény ilyen esetekben a szolgabírót illetve a rendőrkapitányt bízna meg ezen érdekösszeütközések elintézésével.**)

A javaslat 23. §-a kötelességévé teszi a bérlőnek, hogy a vaddisznókat pusztítsa.

*) Ezen czim alatt az ügy érdekében szivesen közzé teszünk lehetőleg minden tárgyilagos felszólalást, mely az új vadászati törvényjavaslatra vonatkozólag hozzánk jut; magától értetvén, hogy a megjegyzéseket, csupán mint az illetők saját véleményét adjuk. Kivánatosnak jelezzük részünkről, hogy e megjegyzések lehető tömören, röviden adassanak elő, mert különben az illető véleményét tér szűke miatt vagy éppen nem, csak kivonatossan fognók közzétenni. S z e r k.

**) Véleményünk szerint a bérletszerződésnek ilyen eshetőségről is gondoskodó szövegezésével eleje véthetnének az összeütközéseknek. S z e r k.

Hogy különösen magasabb hegységben az elszaporodott vagy beköltözött vaddisznó gyökeresen kipusztítassék: erre legalkalmasabb a nagyobb havazásokra következő idő s e mellett a vadászat csakis hajtó kutyák igénybe vételével történhetik.

Ilyen vadászatoknál azonban alig lehet kikerülni, hogy a sebzett illetve agyon zaklatott vad, kutyák által hajtva, idegen vagyis a szomszédos vadászterületre is át ne menjen. Ha ilyen esetben a kutyákat a szomszédos terület vadászati jogának élvezője csak letartóztatja is, az idegen területre tévedt ebek gazdája kártérítést kénytelen fizetni, daczára annak, hogy a szomszéd vadászati terület tulajdonosának kárt okozni szándéka egyáltalán nem volt, s csak is a törvény követelményének akart eleget tenni; — s még így is nagyon jól járt. De ha kutyáit egyszerűen lelövik? Hogy milyen érzés vesz rajta erőt, minden, csak félig-meddig jó kutyával bíró vadász is, el tudja képzelni.

Pedig, hogy az ilyen módon határsértést elkövetett vadász-kutyák büntetlenül lelőhetők, arra nézve az 1892. év nyári hónapjaiban megjelent „Jogtudományi Közlönyben“ található egyik kuriai döntvényt említem meg, melyben a határsértést elkövetett kutya, ha jól emlékszem, kóbor ebnek minősített s az idegen területen lelőtt eb gazdája kártérítési igényével elutasított.

Nem volna azért felesleges a javaslat 31. §-át így kiegészíteni:

„A sebzett vadat idegen területen üzni nem szabad. Ha a vadászatra jogosultak vadászebei idegen területre átmennek, ott az illető vadászatra jogosult által le nem lőhetők, csakis letartóztathatók, mindaddig, míg gazdáik az okozott károkért teljes elégtételt nem adtak stb.“

A 25. §. második bekezdésében így szól:

„A szarvas, dämvad és az őz a tilalmi időn kívül is csak akkor szállítható, ha azokon a nemző részek láthatóan meg-hagyattak.“

Ezen egy szó „láthatóan“ már magában véve is elég kellemetlenséget fog okozni a vadat szállítónak, ezen kellemetlenségek csökkentése végett ezen szakasz módosítható lenne. Ugyanis miért szükséges, hogy okt. 15-től január 1-éig, a midőn ugy az őzsuta,

mint az őzbak lövetése meg van engedve — a nemző részek meghagyása; eléggé megfelelne ezen szakasz a törvény intenczióinak ily módosítással is:

„A szarvas, dāmivad a tilalmi időn kívül is, az őzbak pedig május 1-től október 15-éig csak akkor szállíthatók, ha azokon a nemző részek láthatóan meghagyattak.“

A 28. §. megengedi a vadászatra jogosítottnak illetve szakértő megbizottjának a hasznos vadnak tenyésztés céljából való befogását; s közli ezt minden körülírás nélkül.

Hogy milyen visszaélésre adhat ez alkalmat, egy példát akarok felhozni.

A bérlő *X* község vadászterületét, mely áll 3000 kat. holdból; ezen vadászterület közepén fekszik *B* földtulajdonos 200 kat. holdnyi birtoka, mely a javaslat 5. §-ának *a)* pontja értelmében az ő külön vadászterülete; ezen birtok oly kedvező fekvésű, a terep és természeti viszonyok olyanok, hogy ősszel az egész *X* községi határbeli fogolynemzedék kedvencz búvó és tartózkodási helye.

A azt tapasztalja a bérlet elején, hogy a fogoly a vadászterület kedvező fekvése daczára csekély számban található.

Nagy költség és fáradtsággal meghonosítja ezen vadnemet, a világért egyet el nem ejtene, csak azért, hogy a következő évadban annál szebb állománya legyen. Igen ám, de nem számított arra, hogy *B* a birtokára összegyűlő foglyokat hálókkal elfogja s a más verejtékével tenyésztett vadat a tenyésztés céljából a tizedik batárba, a hol esetleg egy nagyobb vadászati területet bír — elviszi, tavasszal kiereszti s ősszel az egész nemzedéket kilövi, számítva arra, hogy *A* lesz majd oly szives számára az *X* vadászterületen tenyésztés és telelésre alkalmas nemzedéket nevelni.

S mit tehet *A* ilyen kényelmes és az ő minden fáradozását meghiusító módszer ellen?

Valljuk be, hogy semmit, ellenben egy kis módosítás a törvényben sokat segíthetne, pl.:

„28. §. A hasznos vadak befogása csak tenyésztés céljából és csupán a vadászatra jogosítottnak, illetve azok szakértő megbizottjának engedtetik meg olyan területeken, melyek 500

kat. holdnál nagyobbak; 500 kat. holdnál kisebb vadászterületen a befogás csak azon esetben van megengedve, ha a vadnak ugyancsak azon területen való tenyésztése terveztetik, melyről befogatott.“

Nagyon üdvös ugyan a 48. §. intézkedése, de talán nem volna felesleges, azon esetre nézve, melyet felemlíteni szándékozom, bizonyos pótlással gondoskodni. Ha ugyanis *M.* vadászati bérlő a vadászati jognak kibérlését követő évben a javaslat 40., 41., 43. vagy 45. szakaszába ütköző kihágásért elmarasztaltatik, a jelzett szakasz értelmében vadászásra és egyszersmind vadászterületének bérbentartására való jogosultságát is elveszti; s így elveszti a bérbeadó község is, pedig saját hibáján kívül, bérlőjét.

Az volna már most a kérdés, vajjon a község a 6. §. értelmében újból egy más bérlővel kössön-e szerződést? És ha az új szerződés a terület tulajdonosának kevesebb haszonbért biztosítana, vajjon a korábbi és az új bér közt lévő azon különbszet erejéig, mely az *M*-mel kötött szerződés lejártáig kiszámíthatnák, a korábbi bérlő ellen birna-e érvényesíthető kárpótlási igénynyel?

Vagy pedig az illető vadászterület addig, míg *M.* vadászhatási jogának felfüggesztése le nem jár, úgy kezeltessek-e, mint a hogyan ezt a javaslat 7. §-a elrendelni kívánja, t. i. hogy jelzett időpontig a hasznos vadnak vadászata teljesen beszüntetnék és a terület vadállományának óvásáról és a szakszerű kezeléssel a vadászati jogának gyakorlásától felfüggesztett bérlő lenne-e köteles gondoskodni, a mikor aztán ő a vadászhatási jog felfüggesztésének lejártával bérlői jogába újból visszahelyezteték.

Szerény nézetem szerint talán az utóbbi volna leginkább megfelelő.

A fapiacsról.

Julius 29.

(*B.*) Ez év rendkívüli időjárásának hatása s hozzá a munkáskéznek és tőkének egymással való harcza, az árak eddigi állandóságának daczára is nagy nyomást gyakorol a fapiacz helyzetére, úgy, hogy ma már inkább a